

Sarajevo 2014

”Multistakeholderismen” är bara en nödlösning

Fredsposten nr 4/2014

Fredsevenemanget i Sarajevo 6-9 juni fyllde inte mina förhoppningar om ett genombrott för en ny, neutralistisk fredsrörelse av det slag som Europa upplevde i början av 1980-talet. Sarajevomötet blev i alla fall rätt stort och livligt med ca 900 deltagare från 32 länder och hundratals paneldiskussioner, workshops, filmvisningar mm. För att inte tala om personliga kontakter och utbyten.

I Sarajevo lärde jag känna **Mario Hibert**, lärare i biblioteksvetenskap vid universitetet i Sarajevo.

Universitetets byggnader ligger nära bosniska nationalmuséets. När vi vandrade förbi undrade jag varför muséets dörrar ständigt är tillbommade. För att man inte har kunnat enas om vad muséet ska innehålla, svarade Mario. Ännu ett symptom på att Bosnien-Herzegovina (BiH) är ett land utan en fungerande nationell regering, insåg jag.

I det avseendet påminner förresten hela världen om BiH trots regeringarnas fagra snack om *global governance*.

NetMundial

Mario var en av deltagarna i seminariet *Peace and the Internet*, som Finlands Fredsförbund arrangerade och där jag levererade det ena inledningsanförandet och **Rita Freire** från Brasilien stod för det andra. Rita talade först, eftersom hon som journalist för CIRANDA (se www.ciranda.net) nyligen hade bevakat regeringskonferensen *NetMundial*.

NetMundial anordnades 23-24 april i Sao Paulo på initiativ av Brasiliens president **Dilma Rousseff**, som tagit åt sig av **Edward Snowdens** avslöjanden om hur USA missbrukar sitt övertag på nätet. I sin rapport från NetMundial betonade Rita Freire, att t ex organisationerna och rörelserna inom socialt världsforum borde höja sina röster i dessa frågor. Vilket jag var helt ense med henne om.

NetMundial handlade om den framtida förvaltningen av internet. Officiellt hette konferensen ”*The Global Multistakeholder Meeting on the Future of Internet Governance*”. Med en 'stakeholder' avses en intressent eller berörd part. Konferensnamnet betyder alltså fritt översatt ”det globala mötet om internets förvaltning för alla berörda parter”. Inte bara regeringar och storföretag gavs möjlighet att uttala sig utan även representanter för medborgarsamhället och universitetet kunde få ordet. Bra så.

Freden och internet

Syftet med mitt inlägg i Sarajevomötet var att – också mot bakgrund av NetMundial – introducera en viktig del av *problematiken om freden och internet*.

Det är frestande att närma sig denna problematik med **Karl Marx** ord om mänsklighetens problem

och problemlösningar i minnet. *”Mänskligheten ställer sig alltid blott sådana uppgifter, som den kan lösa, ty närmare betraktat skall det ständigt visa sig, att själva uppgiften endast uppkommer, där de materiella betingelserna för dess lösande redan är förhanden eller åtminstone befinner sig i processen av sitt vardande”*, skrev Marx i *Till kritiken av den politiska ekonomin* (Förordet).

Det ligger m a o nära till hands att uppfatta ”freden” som problemet och ”internet” som en ”materiell betingelse” för problemets lösning. Bildar internet en av förutsättningarna för en bestående världsfred?

Hur vi än besvarar frågan måste vi erkänna, att kärnvapensystemen har gjort världsfreden till en nödvändighet. Övriga existerande eller framtida högteknologiska vapensystem (t ex biologiska, kemiska, genetiska, nanoteknologiska eller robotiska vapen) ökar inte denna nödvändighet utan förtydligar endast läget. Dessa vapentyper har, för att använda **E.P.Thompsons** uttryck, lagt en *exterministisk tendens* (av 'exterminate', utrota) till vår tillvaro. Kan internet hjälpa oss att kontrollera denna tendens?

Internet är förvisso inte ett *tillräckligt* villkor för en bestående fred. Men kanske ett *nödvändigt* villkor?

Massiv övervakningsverksamhet

Under den historiskt mycket korta tid internet har funnits har frågorna om dess politiska förvaltning hopat sig och blivit allt hetare. Hur, i vilken utsträckning och av vem borde internet ledas, administreras, eller regeras? Edward Snowdens avslöjanden om det amerikanska nationella säkerhetsorganets (NSA) användning av internet för sin otroligt massiva övervakningsverksamhet bör ha fäst alla människors uppmärksamhet vid dessa frågor.

En av talarna på NetMundial-konferensen i Sao Paulo, professor **Milton Mueller** från Syracuse University i New York, presenterade en spännande historisk analogi:

... vi befinner oss i en märklig mitt-emellan-situation där två grundläggande styrningsprinciper tillämpas sida vid sida.

Vi har ett slags styre som innebär att stater påstår sig representera hela nationer med sin position, var och en på sitt territorium. Och så har vi ett annat slags styre som bygger på ett öppet deltagande och som inbegriper både statliga och icke-statliga aktörer.

...liksom monarkin visade sig vara omöjlig att i längden förena med demokratin och slutligen ersattes av denna, så är den nya styrelseformen, som bygger på öppen tillgång, inte nödvändigtvis kompatibel med de nationella och mellanstatliga styrelseformerna.

(Milton Muellers tal kan höras via <http://youtu.be/z2DAvj5M60k> eller läsas här: <http://netmundial.br/wp-content/uploads/2014/04/NETMundial-23April2014-Beyond-NETmundial-Panel-1-en.pdf>.)

Mueller tycks mena att internet förebådar eller kanske snarare bär på en helt ny styrelseform. Och detta leder honom vidare till frågan om den nya styrelseformens ”kompatibilitet” med tidigare existerande styresformer.

Men Mueller gick inte in på fredsfrågan. I mitt inlägg föreslog jag att vi utgår ifrån staternas ständiga förberedelser för krig och funderar på internet som en förutsättning för ett avskaffande av krigen.

Internets öppna styrelseform

De nuvarande internationella relationerna och det nuvarande ”globalstyret” skapas och upprätthålls av *militanta stater*. Vår fråga lyder alltså: är den parallella, internetbaserade styrelseform som Milton Mueller talade om förenlig med det nuvarande globalstyret?

Jag är visserligen inte helt överens med Milton Mueller när han i boken *Networks and States* skriver:

”cyberrymden är verkligen en egen plats, med egna versioner av upplopp, brottslighet, barrikader, vanställning och t o m krig.”

Är det klokt att definiera och uppfatta internet som en särskild plats? Då kommer internet lätt att uppfattas som bara ytterligare ett slagfält. Som fredsbyggare borde vi väl hellre fokusera på den växande motsägelsen mellan internets öppna styrelseform och den nuvarande slutna internationella styrelseformen, som internet i varje händelse tycks bli en allt viktigare del av.

Vad 'multistakeholderismen' beträffar är den en god nödlösning i en situation där ”två grundläggande styrelseformer samexisterar sida vid sida” (Milton Mueller). Alla nödlösningar är goda så länge de fungerar. Problemet är att multistakeholder-konceptet inte kan fungera i längden. Det behövs någonting mer hållbart, någonting som liknar en grundlag och, vilket kan visa sig bli ännu svårare att åstadkomma, en regering, som faktiskt fogar sig i och följer bestämmelserna i den ifrågavarande lagen.

Denna regering måste dessutom vara lika global som internet.

Biblioteksmakt

Därför anser jag att våra nedärvda begrepp om den politiska maktdelningen behöver revideras och kompletteras. Den montesquieuska läran om den lagstiftande, verkställande och dömande makten är och förblir visserligen en viktig inspirationskälla, men i Snowdens och WikiLeaks tider behöver ytterligare en statsmakt koncipieras och införas. Den nya, globala, statsmakten kan beskrivas med orden ”information”, ”kommunikation”, ”konversation” och ”bibliotek”. Den kunde kallas biblioteksmakten och den skulle tillerkännas en mäktig roll i globalstyret tillsammans med de traditionella tre statsmakterna i de historiska nationerna. Men till åtskillnad från dessa tre vore den inte i besittning av någon statlig våldsapparat. Således vore den inte ”militant”. Tvärtom skulle ”biblioteksmakten”, dvs biblioteksinstitutionen och dess nutida förlängning dvs internet, kunna utgöra ett bestående hinder mot nationalstaternas militarism.

Men det där är ju fullkomligt utopiskt och kommer aldrig att ske! utbrister säkert många. Till dem som säger så skulle jag vilja genmäla, *för det första*, att åtminstone vi finländare och européer redan lever i ett utopiskt överflödssamhälle, ett *Schlaraffenland*, som utgör en förverkligad – men ack så ohållbar! – utopi. En övergång till ett annat tillstånd med en ny grundlag är alltså nödvändig, och där måste freden – i betydelsen frånvaro av krig och särskilt världskrig – vara en bestående del. Något *idealtillstånd* blir det knappast för det, men förhoppningsvis ett någorlunda drägligt överlevnadstillstånd med sina egna fel och skavanker.

För det andra: som det nu ser ut är det tyvärr inte helt osannolikt att de som tror sig förstå sig på vad som kommer eller inte kommer att ske får rätt. Det betyder att internet underordnas och integreras helt i det gamla styrelsesystemet. I så fall tvingas **Julian Assange** och Edward Snowden fortsätta i landsflykt eller fängelse till sin död, NSA ges officiell fullmakt att helt lagligt bedriva sin orwellianska övervakning, IT-bolagen tillåts äga och kontrollera all information om och för oss

medborgare och mänsklighetens exterministiska tendens förstärks.

Kommunalt, folkägt internet

Freds rörelsen borde faktiskt också börja ställa frågor om just IT-bolagen och särskilt då om ägandet av och kontrollen över *internets fysiska infrastruktur*. Mot det överhängande dystopiska scenariet där en handfull transnationella (men vanligen amerikanska) korporationer (Google, Facebook, Comcast osv.) äger och driver alla optiska fibernät och massiva serverfarmer bör vi formulera en vision av ett kommunalt och folkägt fysiskt internet. Tvärtemot den mycket spridda fördomen att vi här stöter på extremt komplicerade ting, som vanliga människor omöjligen kan begripa eller sköta, bör vi visa, att internets infrastruktur inte är svårare än vattenförsörjningen och att saken kan skötas t ex av lokala andelslag. I stället för att överlåta medier och informationsförsörjning till globala (men "privata"!) IT-bolag, som samarbetar med de nukleära staterna och andra kapitalistiska aktörer ska vi bygga internets infrastruktur som *naturliga monopol* att handhas lokalt av staden eller kommunen och dess invånare.

I Sarajevomötets programkatalog förekom ordet *internet* i beskrivningen av *en* av 190 workshopar – den om Peace and the Internet. Endast deltagarna i diskussionen om "Europas verkliga militärutgifter" nämner att det ämnar bygga nätverk genom *networking*.

I gengäld försökte arrangörerna hänga med i utvecklingen genom att tillhandahålla en app för mobiltelefoner med senaste versionen av programmet.

Låt oss under alla omständigheter fortsätta att *nätverka för freden!*

Mikael Böök har utgett boken *Biblioteksaktivisten—essäer om makt och bibliotek i informationssamhället* (Artemisia edizioni 2013) i vilken begreppet "biblioteksmakt" ägnas närmare utredning.